

Analysis of effective factors on cyber victimization among citizen

(Case study: Babolian citizens)

firouzjaeian, Ali Asghar
Associate professor, social science, university of Mazandaran, Babolsar, Iran
(correspondent writer)
a.firozjayan@umz.ac.ir

momeni, fatemeh
Phd in psychology, psychology, university of Mazandaran, Babolsar, Iran
fatemehmomeni۲۰@gmail.com

nasiri, sepideh
Scientific member, psychology, Azad university, Ayatollah Amoli Branch, Amol,
Iran s.nasiri.sh@gmail.com

Abstract

One of the areas of criminology in recent decades is victimology. With the spread of cyberspace, we are confronting with a new type of victims called cyber victims. Cyberspace for various reasons allows a variety of crimes and victimization of criminals. It can have unfortunate consequences in the individual and social spheres. Therefore, this study aims to investigate the factors affecting cyber victimization with emphasis on the theory of daily life. This study was conducted on survey and data gathered from ۳۸۴ citizens of Babol city by using multi-stage cluster sampling method and questionnaire. The results of the correlation test show that There is a significant relationship between the variables of daily life theory and the experience of victimization in cyberspace (diversity of cyberspace use, high-risk behaviors in cyberspace, physical protection, personal protection, attractiveness, experience of near-by victimization and lack of security and control). At the same time, the relationship between physical support and personal support is the opposite of victimization. Beta = ۰,۱۲, cyber security Beta = ۰,۱۱ had a significant effect on cyber victims, respectively. The coefficient of determination (R^2) is calculated as ۰,۲۶%, respectively. This

means that ۲۶% of the changes in the "cyber victimization experience" are explained by the variables in the equation

Keywords: Social problem, Cyberspace, Cyber victimization, Everyday Life

تحلیل عوامل موثر بر قربانی شدن سایبری در میان شهروندان (مورد مطالعه: شهروندان شهر بابل)

علی اصغر فیروزجائیان

دانشیار، گروه علوم اجتماعی، دانشگاه مازندران، بابل، ایران (نویسنده مسئول) a.firozjayan@umz.ac.ir

فاطمه مومنی

دانش آموخته دکترای روان شناسی، گروه روان شناسی، دانشگاه مازندران، بابل، ایران

fatemehmomeni20@gmail.com

سپیده نصیری

مری، گروه روان شناسی، دانشگاه آزاد، واحد آیت الله آملی، آمل، ایران s.nasiri.sh@gmail.com

چکیده

یکی از حوزه های مورد نظر جرم شناسان در دهه های اخیر قربانی شناسی است. با گسترش و شیوع فضای مجازی با نوع جدیدی از قربانیان تحت عنوان قربانیان سایبری رو برو هستیم. فضای مجازی به دلایل مختلف امکان انواعی از جرائم و قربانی سازی به مجرمان را می دهد که می تواند پیامدهای ناگوار در حوزه فردی و اجتماعی به همراه داشته باشد. بر همین اساس این تحقیق در نظر دارد تا به بررسی عوامل موثر بر قربانی شدن سایبری با تاکید بر نظریه زندگی روزمره بپردازد. این تحقیق به روش پیمایش انجام گرفت اطلاعات از میان ۳۸۴ نفر از شهروندان شهر بابل از طریق پرسشنامه با روش نمونه گیری خوشه ای چند مرحله ای گردآوری گردیده است. نتایج حاصل از آزمون همبستگی نشان می دهد که بین متغیرهای نظریه زندگی روزمره و تجربه قربانی شدن در فضای مجازی (تنوع استفاده از فضای مجازی، رفتارهای پرخطر در فضای مجازی، حفاظت فیزیکی، حفاظت شخصی، جذابیت، تجربه قربانی شدن اطرافیان و عدم امنیت و کنترل) رابطه معنی داری وجود دارد. در عین حال رابطه میان حفاظت فیزیکی و حفاظت شخصی با قربانی شدن معکوس می باشد. در تحلیل چند متغیره نیز چهار متغیر رفتار پرخطر ($\text{Beta} = 0/35$)، تجربه قربانی شدن اطرافیان ($\text{Beta} = 0/28$)، تنوع استفاده از فضای مجازی ($\text{Beta} = 0/12$)، عدم امنیت در فضای مجازی ($\text{Beta} = 0/11$) به ترتیب بر قربانی شدن سایبری تاثیر معنی دار نشان داده اند. ضریب تعیین (R^2) نیز ۰/۲۶ درصد محاسبه شده است. به این

معنی که ۲۶ درصد از تغییرات «تجربه ی قربانی شدن مجازی» توسط متغیرهای حاضر در معادله تبیین شده است.

واژگان کلیدی: مساله اجتماعی، فضای مجازی، قربانی شدن سایبری، زندگی روزمره

تاریخ دریافت: ۰۰/۰۷/۱۸ تاریخ بازبینی: ۰۱/۰۴/۲۴ تاریخ پذیرش: ۰۱/۰۴/۲۵

فصلنامه راهبرد اجتماعی فرهنگی ، سال ۱۱، شماره ۳، پیاپی ۴۴، پاییز ۱۴۰۱،

صص ۴۰-۷۳

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

مقدمه و بیان مسئله

امنیت اجتماعی همواره یکی از مهمترین چالشهای بشر از گذشته تا کنون بوده است. جوامع امروزی با انواعی از جرائم و آسیبهای اجتماعی روبرو می باشند. در سالهای اخیر نه تنها در میزان جرائم نسبت به گذشته تغییر رخ داده است بلکه به دلیل شکل گیری فضای مجازی^۱ انواعی از آسیبهها و جرائم نوظهور نیز شکل گرفته اند. با گسترش فضای مجازی شکل دیگری از امنیت تحت عنوان امنیت مجازی و نقطه مقابل آن عدم امنیت مجازی (سایبری) نیز از اهمیت برخوردار گردید. در این رابطه نه تنها انواعی از جرائم از نوع سایبری را شاهد هستیم طبعاً انواعی از قربانیان مجازی نیز روبرو هستیم. در حوزه جرم شناسی، جرایم به دو صورت مورد توجه قرار می گیرد: نخست از منظر کسانی که جرایم را مرتکب می شوند (مجرمان) و سپس از منظر کسانی که قربانی آن می شوند و جرم بر آنها صورت می گیرد (قربانیان). هرچند بیشتر توجه جرم شناسی در ابتدا بر مجرم شناسی بود اما در ادامه قربانی شناسی نیز مورد توجه محققین قرار گرفت (Kirchhoff, ۲۰۰۶; Shoham, ۲۰۱۰)

واژه قربانی شناسی^۲ برای نخستین بار در سال ۱۹۴۸ توسط روانکاو آمریکایی به نام فردریک ورتام^۳ به کار برده شد. اولین کتاب در این باره هم در سال ۱۹۴۸

^۱ Cyber space

^۲ Victimology

^۳ Fredric vertham

توسط فردی به نام ون هنتنگ^۴ نوشته شد(فسائی و میرحسینی ، ۱۳۹۰، ص.۳۶). قربانی شدن انواع مختلفی دارد؛ الف- قربانی شدن رو در رو^۵ یا سنتی^۶: قربانی شدن سنتی نتیجه ی اقدامات تهاجمی علیه (علیخواه و رجبی، ۱۳۸۵) یک فرد غیرفعال به منظور ایجاد آسیب عمدی و تکراری تعریف شده است (Özdemir, ۲۰۱۴, p. ۲۵۵). این نوع قربانی شدن به سه دسته ی کلامی ، فیزیکی و ارتباطی تقسیم بندی می شود (Ernn Zukuusknnn, ۲۰۱۲, p. ۱۸۱). ب- قربانی شدن سایبری^۷: قربانی شدن سایبری در نتیجه ی یک اقدام تهاجمی و عمدی انجام شده توسط یک گروه یا فرد، با استفاده از اشکال مختلف تماس های الکترونیکی که بارها و بارها علیه یک قربانی (که به راحتی قادر به دفاع از خود نیست)، شکل می گیرد و فرد را درگیر می کند (Özdemir, ۲۰۱۴, p. ۲۵۵). به طور کلی تفاوت دو نوع قربانی شدن سنتی و قربانی شدن در فضای مجازی را می توان در شکل و نحوه ی درگیری دانست. در حالیکه قربانی شدن سنتی توسط جرائمی صورت می گیرد که فرد در دنیای واقعی عینا با آن رو در رو می گردد (مانند مزاحمت خیابانی ، سرقت، تجاوز)، قربانی شدن سایبری به دنیای مجازی و اشکال ارتباط الکترونیکی مربوط می شود. مواجهه ناخواسته با هرزه نگاری، مزاحمت آنلاین توسط افراد غریبه، رسوایی آنلاین، درخواست جنسی (Ngo & Paternoster, ۲۰۱۱, p. ۷۷۴) و کلاهبرداری آنلاین، دزدی دیجیتالی، ویروس رایانه ای و قلدری و آزار و اذیت آنلاین (Yu, ۲۰۱۴, p. ۳۸) از جمله مصادیقی هستند که احتمال درگیری با آن برای کاربران اینترنتی و قربانی شدن آنها وجود دارد.

استفاده از اینترنت در سالهای اخیر به سرعت رو به افزایش بوده است. با توجه به آمار سال ۱۳۹۴ ، ضریب نفوذ اینترنت در میان ایرانیان ۵۳ درصد بوده است. این آمار تا پایان ۱۴۰۰ به ۱۲۷ درصد رسید این در حالی است که در پایان سال ۱۳۹۹، ضریب نفوذ اینترنت پهن باند ۱۰۶.۳۵ بوده است (ایسنا، ۱۴۰۱). این آمارها بیانگر روند رو به رشد استفاده از اینترنت در کشور است. تعداد مشترکان اینترنت پهن باند طبق آخرین آمار منتشرشده در سازمان تنظیم مقررات و ارتباطات رادیویی تا پایان سه ماهه پایانی سال ۱۴۰۰، به ۱۰۶ میلیون و ۹۱۹ هزار و ۲۷۶ رسیده است. هرچند فضای مجازی برخی ارتباطات را موثر و کم هزینه کرده است اما با خود برخی

۴ Hons von Hentig

۵ Face to face victimization

۶ Traditional victimization

۷ Cyber victimization

پیامدهای منفی را به همراه داشته است که یکی از مهمترین آنها شکل گیری انواعی از جرائم یا قربانی شدن سایبری است. با گسترش استفاده از فضای مجازی (برای امور اقتصادی مثل پرداخت قبوض، امور فرهنگی و علمی مانند دسترسی به کتاب و مقاله، گسترش روابط اجتماعی مانند چت روم و شبکه های اجتماعی و ایمیل) میزان آسیب ها و جرائم تهدید کننده نیز بیشتر خواهد شد. در سال ۱۳۹۲، پلیس فتا در ایران آمار ۸۰ درصدی جرائم سایبری کشور را در حوزه های اقتصادی، اجتماعی و اخلاقی عنوان کرد. همچنین درصد کشفیات جرائم اینترنتی در دنیا ۲۰ تا ۳۰ درصد است (گزارش سایت فتا، ۱۳۹۲) بر اساس گزارشات پلیس فتا در سال ۱۳۹۴، بیش از ۲ میلیارد و ۷۰۰ میلیون نفر از جمعیت جهان آنلاین هستند. این بدان معناست که ۴۸ درصد جمعیت جهان می توانند آنلاین و یکی از قربانیان جرائم اینترنتی باشند (گزارش خبرگزاری فارس، ۱۳۹۴). طبق گزارش جهانی در سال ۲۰۱۹ ضریب نفوذ اینترنت در جهان، ۵۶ درصد بوده است. این آمار نشان می دهد که ضریب نفوذ اینترنت در ایران بالاتر از میانگین جهانی می باشد. ضعف شخصیتی، ناآشنایی با محیط مجازی و بی دقتی در محافظت از داده ها از مهم ترین دلایل قربانی شدن افراد در فضای مجازی است (گزارش پلیس فتا، ۱۳۹۹). گزارش یک تحقیق نشان می دهد که در روند افزایشی قربانیان سایبری، زنان (۷۳٪) بیشتر از مردان (۱۳٪) قربانی شده و مردان بیشتر از زنان رفتار سوء آنلاین انجام می دهند (Halder & Karuppannan, ۲۰۱۲, p. ۵). با توجه به گسترش گوشی های هوشمند در بین دانش آموزان ۶۳ درصد از دانش آموزان در یک مطالعه ای گزارش کرده اند که درگیر انواعی از خشونت سایبری از طریق ارسال فیلم، پیام و تماس تلفنی شده اند (Vale, Pereira, & Gonçalves, ۲۰۱۸). هرچند بیان آمار دقیق در این حوزه نیازمند مطالعات دقیقتر و گسترده تر است.

قربانی شدن بطور اعم و قربانی شدن سایبری بطور خاص تحت تاثیر عوامل مختلف فردی و اجتماعی قرار دارد. به طور مثال در توجه به عوامل فردی برخی محققان علل قربانی شدن را مرتبط با میزان آسیب پذیری می دانند و اینکه زنان و سالخوردگان بیشتر در معرض قربانی شدن و حتی ترس از آن قرار دارند. از طرفی نباید از نقش بزه دیده در بزه دیدگی چشم پوشید. گاهی اوقات بزه دیده تمام امور پیشگیرانه را انجام نمی دهد (بزه دیده واقعی) گاهی سهوا کارهای پر خطر انجام می دهد و گاهی با وجود آگاهی دست به عمل پر خطر می زند (مالمیر و زرخ، ۱۳۸۹، ص. ۶۶). میزان خودکنترلی افراد (Ngo & Paternoster, ۲۰۱۱) یکی دیگر از

از عوامل سطح فردی و روانی است که ضعف آن در قربانی شدن فضای مجازی تاثیرگذار است. همچنین در عوامل اجتماعی، عدم ادغام اجتماعی (به علت طرد شدن، حاشیه نشینی یا بدنامی) می تواند از عوامل بزه دیدگی باشد (فسائی و میر حسینی، ۱۳۹۰، ص. ۳۹-۴۱) این احتمال نیز همواره وجود دارد که خرده فرهنگ ها بیشتر مورد تعرض برای قربانی شدن قرار بگیرند (نیازی و همکاران، ۱۳۹۴، ص. ۱۹۸). همچنین ناآگاهی افراد در جامعه درباره ی استفاده ی صحیح از این فضا، کمبود فضای مناسب برای بروز احساسات به صورت صحیح، نبود احترام متقابل در جامعه، وجود هنجارهای دست و پاگیر در دنیای واقعی، بسته بودن جامعه ی حقیقی و آزادی عملکرد در دنیای مجازی در آسیب پذیری از فضای مجازی تاثیرگذار است (میری و علیخانی، ۱۳۹۴: ۱۴۶). علاوه بر این عواملی چون سبک زندگی روزمره ی افراد (Holt, Fitzgerald, Bossler, Chee, & Ng, ۲۰۱۴)، طبقه اجتماعی (Brown, Demaray, & Fredrick, ۲۰۱۴) سبک های تربیتی خانواده (Vale et al., ۲۰۱۸) اکثریت یا اقلیت بودن (علیخواه و ربیعی، ۱۳۸۵)، سطح آسیب پذیری (فسائی و میرحسینی، ۱۳۹۰)، میزان آگاهی افراد از دنیای مجازی (رضمانی پور و ابراهیمی، ۱۳۹۵)، اعتیاد اینترنتی (Longobardi, Settanni, Fabris, & Marengo, ۲۰۲۰) و جنسیت (Chan & La Greca, ۲۰۱۵)، علیخواه و ربیعی، ۱۳۸۵) از جمله عوامل تاثیرگذار در قربانی شدن سایبری می باشد. همچنین گمنامی بعنوان یکی از ویژگی های فضای مجازی موجب می شود تا متجاوزان مجازی تحریک آمیز برخورد کرده و مهار نشده باشند و رفتارهای توهین آمیزی مثل قلدری مجازی^۸ و آزار و اذیت آنلاین^۹ داشته باشند (Kalkan, ۲۰۱۹)

قربانی شدن سایبری تاثیرات مخربی در حوزه های فردی، بین فردی و اجتماعی برای فرد به همراه دارد. برخی براین اعتقادند که قربانی شدن سایبری در امتداد قربانی شدن مجازی اتفاق می افتد و میتولند دارای پیامدهای عاطفی و اجتماعی ناگوار باشد (Brown et al., ۲۰۱۴) قربانی شدن سایبری می تواند علاوه بر ایجاد ترس و دلهره (Pereira, Spitzberg, & Matos, ۲۰۱۶) آسیبهای دیگری در سطح فردی چون افسردگی (Li, ۲۰۱۸) مصرف الکل (Chan., La Greca, & Peugh, ۲۰۱۹) و همچنین گسترش نوعی بی اعتمادی (Longobardi et al., ۲۰۲۰) در مواجهه با افراد، فضاهای گفتگویی و درگاه های کاری گردد.

^۸ Cyber bullying

^۹ Online harrassment

آنچه که مسلم است اینکه فضاهای مجازی هر روز بیشتر از قبل به دلایل مختلف افراد را به خود مشغول میکنند که این امر موجب گسترش آسیبهای مرتبط با این نوع فضاها از جمله انواعی از قربانی شدن افراد می گردد. این امر نشان می دهد که امنیت در فضای مجازی با چالش جدید روبرو می باشد. در طول دو دهه گذشته، جرایم اینترنتی به صورت یک حوزه برجسته تحقیق برای جرم شناسان و نگرانی رو به رشد در سیاست عمومی ظاهر شد: (Ngo & Paternoster, ۲۰۱۱, p. ۷۷۳) هر چند قربانی شدن در فضای واقعی از اهمیت برخوردار است اما گسترش استفاده از اینترنت با تجربه مواجه شدن با انواع جرائم توسط کاربران بخصوص در فعالیتهای روزمره همراه می باشد. شهرنشینی فزاینده در سالهای اخیر با مصرف رسانه های جدید بخصوص رسانه های مجازی گره خورده است. به طوری که افراد از همه گروههای سنی به نوعی درگیر شبکه ها و فضاهای مختلف مجازی می باشند. شهر بابل به عنوان دومین شهر پرجمعیت استان مازندران و همچنین شهر دانشگاهی می تواند محل مناسبی جهت بررسی مساله قربانی شدن سایبری باشد. چرا که حضور بیشتر افراد در این فضاها و همچنین گزارشات مربوط به انواعی از جرائم سایبری در زندگی روزمره در این شهر موجب انتخاب شهر بابل به عنوان جامعه مطالعاتی شده است. بر همین اساس این تحقیق تلاش دارد با رویکردی جامعه شناختی تحلیلی از عوامل موثر بر تجربه قربانی شدن در فضای مجازی با تاکید بر نظریه زندگی روزمره ارائه دهد.

۱. اهداف تحقیق

اهداف این تحقیق عبارتند از:

- ۱- بررسی وضعیت قربانی شدن سایبری در جامعه مورد بررسی؛
- ۲- بررسی روابط میان متغیرهای زمینه ای و قربانی شدن سایبری؛
- ۳- آزمون تاثیر مولفه ها نظریه زندگی روزمره بر قربانی شدن سایبری در جامعه مورد بررسی.

۲. سوالات تحقیق

- ۱- میزان قربانی شدن سایبری در میان شهروندان شهر بابل چقدر می باشد؟
- ۲- آیا متغیرهای زمینه ای با قربانی شدن سایبری شهروندان رابطه دارند؟
- ۳- آیا جذابیت فضاهای دیجیتال بر قربانی شدن مجازی رابطه و تاثیر معناداری دارد؟

۴- آیا میزان محافظت فیزیکی بر قربانی شدن مجازی رابطه و تاثیر معناداری دارد؟

۵- آیا میزان محافظت شخصی دیجیتال بر قربانی شدن مجازی رابطه و تاثیر معناداری دارد؟

۶- آیا تنوع استفاده ی افراد از فضای مجازی بر قربانی شدن مجازی رابطه و تاثیر معناداری دارد؟

۷- آیا میزان رفتارهای پرخطر در فضای مجازی بر قربانی شدن مجازی رابطه و تاثیر معناداری دارد؟

۸- آیا تجربه قربانی شدن مجازی اطرافیان بر قربانی شدن مجازی رابطه و تاثیر معناداری دارد؟

۹- آیا عدم امنیت و کنترل در فضای مجازی بر قربانی شدن مجازی رابطه و تاثیر معناداری دارد؟

۳. فرضیات تحقیق

۱. به نظر می رسد متغیرهای زمینه ای با قربانی شدن مجازی رابطه معنی دار دارد.

۲. به نظر می رسد جذابیت فضاهای دیجیتال بر قربانی شدن مجازی تاثیر معناداری دارد.

۳. به نظر می رسد میزان محافظت فیزیکی بر قربانی شدن مجازی تاثیر معناداری دارد.

۴. به نظر می رسد میزان محافظت شخصی دیجیتال بر قربانی شدن مجازی تاثیر معناداری دارد.

۵. به نظر می رسد تنوع استفاده ی افراد از فضای مجازی بر قربانی شدن مجازی تاثیر معناداری دارد.

۶. به نظر می رسد میزان رفتارهای پرخطر در فضای مجازی بر قربانی شدن مجازی تاثیر معناداری دارد.

۷. به نظر می رسد تجربه قربانی شدن مجازی اطرافیان بر قربانی شدن مجازی تاثیر معناداری دارد.

۸. به نظر می رسد عدم امنیت و کنترل در فضای مجازی بر قربانی شدن مجازی تاثیر معناداری دارد.

۴. پیشینه تحقیق

در رابطه با مطالعات انجام شده در حوزه آسیبهای فضای مجازی باید گفت که با توجه به گسترش فعالیت در این گونه فضاها در سالهای اخیر طبعاً مطالعات در این حوزه نیز از تاریخچه طولانی برخوردار نیست. در واقع می توان گفت که مطالعات در حوزه قربانی شناسی سایبری به کمتر از یک دهه می رسد. در ادامه برخی از مطالعات در این زمینه مرور می گردد.

انگو و پترنستر (۲۰۱۱) در تحقیق خود به بررسی اثرات عوامل فردی و موقعیتی بر هفت نوع قربانی شدن مجازی (مواجهه ناخواسته با پورنوگرافی، ویروس کامپیوتری، درخواست جنسی، آزار و اذیت آنلاین توسط غریبه، آزار و اذیت توسط آشنا، کلاهبرداری آنلاین و رسوایی آنلاین) در میان دانشجویان پرداختند. خود کنترلی بعنوان عامل فردی با دو نوع از قربانی شدن سایبری (احتمال آزار و اذیت آنلاین توسط افراد غریبه یا آشنا) در ارتباط می باشد. همچنین متغیرهای نظریه فعالیت روزمره با قربانی شدن سایبری رابطه معنی داری نشان داده اند. نتایج تحقیق نشان داد که دختران بیشتر از پسران دارای تجربه قربانی شدن سایبری هستند. (Ngo & Paternoster, ۲۰۱۱)

براون و همکاران (۲۰۱۴) در مطالعه ای به بررسی قربانی شدن مجازی و سنتی و پیامدهای عاطفی اجتماعی در یک نمونه ی ۱۰۶ نفره از دانش آموزان متوسطه پرداختند. نتایج نشان داد که سطح قربانی شدن سایبری بر اساس جنسیت و طبقه تفاوتی ندارد. قربانی شدن سایبری و سنتی نیز متفاوت هستند اما با یکدیگر در ارتباط می باشند. همچنین ارتباط میان قربانی شدن سایبری و پیامدهای احساسی اجتماعی بر اساس جنسیت متفاوت است و دختران بیشتر از پسران رنج می برند (Brown et al., ۲۰۱۴)

هالت و همکاران (۲۰۱۴) در ارزیابی خود از عوامل موثر بر قربانی شدن مجازی از طریق تلفن همراه در میان دانش آموزان سنگاپوری نشان داده اند که سه متغیر دسترسی به تکنولوژی، رفتارهای آنلاین روزمره و هدف مناسب (از نظریه سبک زندگی) پیش بینی کننده های روشنی برای تمام اشکال قربانی آزار و اذیت شدن سایبری هستند. یافته ها نشان داد که هر چقدر هدف (دانش آموزان) بیشتر دسترسی به تکنولوژی داشته باشند و در دسترس تر باشند (هم در منزل و هم

مدرسه و هم از طریق موبایل شخصی) احتمال قربانی شدن هم بالاتر خواهد رفت (Holt et al., ۲۰۱۴)

یو (۲۰۱۴) در مطالعه خود به بررسی ترس از جرم مجازی در میان دانش آموزان کالج در ایالات متحده و رابطه آن با سه متغیر: (۱) درک جدی بودن خطرات (۲) درک خطر قربانی شدن و (۳) تجربه قربانی شدن پرداخت. این مطالعه نشان می دهد که ترس از جرم سایبری با این سه نوع متغیر رابطه معنی دار دارد. تجربه قربانی شدن از طریق چهار شاخص کلاهبرداری آنلاین، آزار و اذیت اینترنتی، دزدی دیجیتال، ویروس کامپیوتری مورد سنجش قرار گرفت (Yu, ۲۰۱۴).

چان و لاگراکا (۲۰۱۵)، در مطالعه خود به بررسی رابطه ی میان قربانی شدن و تجاوز مجازی با سیگار کشیدن و مصرف الکل در میان دانش آموزان ۹ تا ۱۲ ساله پرداختند. نتایج این تحقیق نشان می دهد که قربانی شدن مجازی ارتباط بالایی با سیگار کشیدن و نوشیدن الکل دارد. تجاوز مجازی به عنوان یک رابطه منحصر به فرد از عواقب تمام مواد مخدر ظاهر شده است. همچنین نتایج نشان می دهد که قربانی شدن مجازی و تجاوز مجازی با مصرف سیگار و مصرف الکل همزمان اتفاق می افتد. (Chan & La Greca, ۲۰۱۵)

رامسی و همکاران (۲۰۱۵) در تحقیقی به مطالعه ی رابطه ی میان گرایش جنسی، قربانی شدن مجازی و علائم افسردگی در میان ۶۳۴ دانشجوی دانشگاه (۱۸ تا ۲۲ سال) در ۲۵ ایالت از ایالات متحده پرداختند. نتایج تحقیقشان بیانگر رابطه ی معناداری میان وضعیت اقلیت های جنسی به ویژه شناسایی و تعیین هویت هم جنس گرایان و قربانی شدن مجازی نشان داد. بالاترین سطح علائم افسردگی مربوط به شرکت کنندگانی بوده است که اخیراً قربانی شدن سنتی و مجازی را گزارش کرده اند (Ramsey, Dilalla, & McCrary, ۲۰۱۵)

بالارد و ولج (۲۰۱۵) با روش پیمایش آنلاین به بررسی شیوع و انواع سوء استفاده مجازی در بازی MMOG و تفاوت های گروهی در رفتارهای قلدری در میان ۱۵۱ نفر از بازیکنان این بازی پرداخته اند. نتایج تحقیقشان نشان می دهد که الف) مردان بیشتر مرتکب آزار مجازی در بازی شدند ب) دگرجنس گرایان بیشتر از هم جنس گرایان (زن و مرد)، دو جنسه ها و ترنسکشوال ها مرتکب آزار و اذیت شدند ج) زنان و همجنس گرایان زن و مرد و دو جنسه ها و ترنسکشوال ها به طور قابل توجهی از لحاظ جنسی بیشتر قربانی مجازی می شوند د) حریف ها بیشتر از هم تیمی ها مورد

آزار و اذیت قرار می گیرند. همچنین نتایج نشان داد که نرخ قربانی شدن و اعمال مجرمانه به طور قابل توجهی هم پوشانی دارند (Ballard & Welch, ۲۰۱۷)

پیرا و همکاران (۲۰۱۶) در مطالعه خود به بررسی شیوع قربانی شدن سایبری در میان ۶۲۷ نفر از دانش آموزان ۱۲ تا ۱۶ ساله پرتقالی و نسبت آن با وقوع ترس و کمک خواستن به روش پیمایش آنلاین پرداختند. نتایج نشان داد که میزان شیوع قربانی شدن میان نوجوانان (۶۶٪) بالاست. اگرچه تمام نوجوانان ترس (۳۷٪) یا درخواست کمک (۴۵/۹٪) را گزارش نکردند اما قربانی شدن مداوم ترس را افزایش می دهد و به نوبه ی خود ترس هم موجب افزایش رفتارهای دستیابی به کمک می شود. دختران جوان بیشتر گزارش ترس و رفتارهای درخواست کمک داشته اند ، این در حالی است که پسران بیشتر قربانی متجاوزان بوده اند (Pereira et al., ۲۰۱۶)

در سالهای اخیر نیز همچنان شاهد خشونت و قربانی شدن افراد بخصوص نوجوانان در فضای مجازی هستیم. در همین رابطه وال و همکاران در تحقیقی به بررسی خشونت سایبری در میان دانش آموزان ۱۲ تا ۱۶ ساله انجام داده اند بیش از نیمی از این افراد درگیر خشونت سایبری بوده اند. این افراد بیشتر در خانوادهایی با سبک های تربیتی استبدادی زندگی می کردند (Vale et al., ۲۰۱۸). همچنین چن و همکارانش به بررسی ویژگیهای خانواده و قربانی شدن دانش آموزان ۱۵ تا ۱۷ ساله پرداختند. از نظر اینان طلاق و جدایی ولدین ، پایین بودن درآمد خانواده ، سطح پایین تحصیلات مادر و بیکاری پدر همه با قربانی شدن فرزندان در فضای مجازی همراه بود (Chen et al., ۲۰۱۸). همچنین لنگوبردی و همکاران در تحقیقی که به بررسی قربانی شدن مجازی در میان دانش آموزان متوسطه فعال در فضای مجازی پرداختند نشان داده اند که فعالیت اعتیادگونه دانش آموزان در اینستاگرام موجب می شود تا آنها بیشتر در معرض قربانی شدن سایبری نسبت به افراد کمتر فعال قرار بگیرند. (Longobardi et al., ۲۰۲۰)

با گسترش فضاهای مجازی در ایران شاهد نوعی ناامنی در فضای مجازی و طبعاً آسیبهای مرتبط با فضای مجازی نیز روندی صعودی داشته است و این موضوع طبعاً نظر برخی محققین را جهت کار تحقیقاتی جلب کرده است. هرچند حوزه مطالعاتی آسیبهای سایبری در ابتدای راه خود قرار دارد.

مالمیر و زرخ (۱۳۸۹)، در مطالعه ای با عنوان "پیشگیری از بزه دیدگی سایبری" به عواملی همچون سطح دانش رایانه ای ، مدت و نوع استفاده از رایانه، نوع و کیفیت ابزار مورد استفاده، جنسیت، سن و اشتغال را در بزه دیدگی مجازی

تاکید دارند. همچنین روش‌هایی مانند بهره‌گیری از پلیس سایبری، استفاده از سیستم امنیتی به روز و مناسب، پرهیز از رفتارهای پرخطر و پرهیز از گرایش به رفتار مجرمانه در پیشگیری از بزه دیدگی مجازی موثر می‌باشد. همچنین میری و علیخانی (۱۳۹۴) در تحقیق خود که با روش کیفی در میان ۶۳ کاربر زن فضای مجازی انجام شده است نشان می‌دهند قربانی شدن در فضای مجازی از دیدگاه زنان کاربر موجب احساسات گوناگونی مانند: کاهش اعتماد بین افراد، کاهش شعاع ارتباطات، کاهش اعتماد به نفس، ترس‌های مبهم و بدبینی به افراد و به ویژه بی‌اعتنایی به دین و التزام به اعمال دینی می‌شود. در تحقیق جباری (۱۳۹۵)، که در میان دانشجویان انجام شده است رابطه معنادار بین مصرف بالای رسانه‌های اجتماعی، کنترل بالا بر روی اطلاعات، اثربخشی بالای کامپیوتر، ریسک استنباط شده پایین و تمایل به ریسک‌پذیری بالا و عوامل جمعیت‌شناختی (سن، جنسیت) با قربانی شدن مجازی وجود دارد. همچنین مطالعه رضانی و پوراهایمی (۱۳۹۵) با عنوان "امنیت اطلاعات فردی و قربانی شدن سایبری کاربران شبکه‌های اجتماعی" نشان می‌دهند که کاربران با گرایش ریسک بالاتر بیشتر احتمال دارد تبدیل به قربانیان جرایم اینترنتی بشوند، در حالی که کنترل اطلاعات در فضای مجازی کمتر افراد را درگیر قربانی شدن سایبری می‌کند. همچنین رابطه منفی و آماری قابل توجهی بین استفاده از شبکه‌های اجتماعی چند منظوره (مثل فیس‌بوک، گوگل پلاس) و قربانی شدن وجود دارد. ریسمانچی (۱۳۹۵) در مطالعه خود تحت عنوان "مطالعه جامعه‌شناختی تاثیر قربانی مزاحمت شدن (مجازی و سنتی) به عنوان عامل فشار بر روی انحراف" که با روش پیمایشی در میان دانشجویان دانشگاه انجام شده است، بیان می‌دارد که قربانی مزاحمت سنتی و مجازی شدن تاثیر مثبت بر روی رفتار انحرافی دانشجویان دارد. فاتحیان (۱۳۹۶) در بررسی علل جهانی افزایش خشونت سایبری علیه زنان به عوامل خانوادگی و همچنین رفتار تحریک‌آمیز زنان در قربانی شدن آنان تاکید دارد.

در مجموع می‌توان بیان داشت که مطالعات در حوزه قربانی شدن سایبری در ادبیات خارجی از پیچیدگی موضوعی، روشی و نظری بالایی برخوردار می‌باشد. در عین حال در سالهای اخیر به دلیل گسترش فضای مجازی و پیامدهای آن مطالعات چندی در میان پژوهشگران داخلی انجام شده است. این مطالعات بیشتر در میان زنان یا دانشجویان صورت گرفته است و کمتر دایره سنی وسیعتر را مدنظر قرار داده است.

۵. چهارچوب نظری

چارچوب نظری در این تحقیق نظریه فعالیت روزمره می باشد. نظریه‌ی فعالیت‌های روزمره به عنوان گسترش یافته‌ی نظریه‌ی سبک زندگی^{۱۰}، مواجهه با قربانی شدن را مورد بحث قرار می دهد. دیدگاه نظریه‌ی سبک زندگی توسط هیندلنگ، گاتفردسن و گاروفالو^{۱۱} در کتابی تحت عنوان "قربانیان جرائم شخصی: بنیان تجربی برای نظریه قربانی شدن شخصی" مطرح شد. این کتاب که بر اساس داده پیمایش ملی جرم نوشته شده است بیشتر بر ویژگیهای فردی و خانوادگی فرد قربانی تاکید دارد (Biderman, ۱۹۸۲, p. ۴۱). محور اصلی این دیدگاه مسئله‌ی "خطر"^{۱۲} بوده است. به طور خلاصه آنها در پی فهم این بودند که چرا برخی گروه‌های خاص از مردم بیش از دیگران در خطر بزه دیدگی قرار دارند. پاسخ آنها این بود که فعالیت‌های الگوبندی شده یا شیوه‌ی زندگی افراد به نرخ‌های متفاوت مجرم زایی می انجامد. این شیوه‌های زندگی به وسیله‌ی فعالیت‌های روزانه در زمینه‌ی کاری و تفریحی شکل می گیرد. به عقیده‌ی آنان شیوه‌ی زندگی به وسیله‌ی سه عامل پایه‌ای نقش‌های اجتماعی^{۱۳}، موقعیت در ساختار اجتماعی^{۱۴} و جزء عقلانی^{۱۵} تحت تاثیر قرار می گیرد (ویلیامز و مک شین، ۱۳۸۶، ص. ۲۳۶).

نظریه‌ی فعالیت‌های روزمره را برای اولین بار لورن کوهن و مارکوس فلسون^{۱۶} برای توضیح افزایش نرخ جرایم در سالهای ۱۹۷۰ مطرح کردند. اگرچه هدف نظریه‌ی سبک زندگی، بررسی تفاوت‌های جمعیت‌شناسی بر خطر قربانی شدن فردی است و توجه نظریه‌ی فعالیت‌های روزمره بر روی نظم مکانی و زمانی حوادث مجرمانه است اما هر دو نظریه بر روی چگونگی فعالیت‌های روزمره یا سبک زندگی افراد که موجب خلق فرصت برای قربانی شدن آنها یا درگیری در جرم می شود، تمرکز می کنند. علاوه بر این، از آنجا که دیدگاه فعالیت‌های روزمره پس از معرفی نظریه سبک زندگی پیشنهاد شده است، نه تنها شامل عنصر نظری ذاتی نظریه سبک زندگی (هدف مناسب) بلکه دو عنصر دیگر (عدم حضور سرپرست مناسب، مجرم با انگیزه) را هم در بر دارد. بنابراین نظریه فعالیت‌های روزمره به عنوان بیان کلی تر شیوه‌ی سبک

۱۰ Lifestyle Theory

۱۱ Hindelang, Gottfredson and Garofalo.

۱۲ Risk

۱۳ Social Roles

۱۴ Position in the social structure

۱۵ Rational component

۱۶ Lawrence E. Cohen & Marcus Felson

زندگی است. در ادبیات قربانی شناسی، این گرایش در این دو نظریه وجود دارد که با هم به کار گرفته شود و با عنوان شیوه زندگی / نظریه فعالیت روزمره (LRAT^{۱۷}) شناخته می شود. به طور کلی این نظریات هم به عنوان نظریات جرم و هم قربانی شدن فهم می شوند (Ngo & Paternoster, ۲۰۱۱, p. ۷۷۴) در واقع افراد برحسب مکان ها و نوع فعالیت هایی که زمان خود را صرف می کنند، با جرم ها برخورد می کنند. نظریه فعالیت های روزمره معتقد است که رفتارهای روزمره و سبک زندگی تعیین کننده ی آن است که آیا فرد، هدف مناسبی برای قربانی شدن هست یا خیر (Choi & Lee, ۲۰۱۷, p. ۴)

مطابق با نظریه فعالیت های روزمره، جرم زمانی رخ می دهد که میانگینی از سه عنصر در زمان و مکان حضور داشته باشد: ۱- مجرم با انگیزه: وقوع هر جرم و جنایت موفق، حداقل نیازمند مجرمی است که برای ارتکاب جرم، انگیزه ای دارد و به این انگیزه کنش نشان می دهد ۲- هدف مناسب: منظور از هدف مناسب این است که برای مجرم بالقوه باید چیزی با ارزش وجود داشته باشد که ممکن است اموال جذاب و یا روزنه ای برای فعالیت های احساسی رضایت بخش از قبیل بیان خشم و نفرت، پیگیری هیجان و یا انجام فعالیت های جنسی و سایر مؤلفه ها باشد. ۳- عدم حضور سرپرست مناسب: منظور از نبود نگهبانان و سرپرستان توانمند این است که افراد و یا عواملی حضور ندارند که از اموال و یا افراد آسیب پذیر محافظت کنند وقتی این شرایط، در فضا و زمان، همگرا می شوند، احتمال وقوع جرم وجود دارد (علیوردی نیا و علیمردانی، ۱۳۹۶، ص. ۵)

به اعتقاد ترومن بر اساس این رویکرد، احتمال وقوع قربانی شدن نیز ممکن است با پنج فرضیه در ارتباط باشد: (۱) افزایش در معرض قرار گرفتن (۲) مجاورت (۳) جذابیت (۴) کاهش سرپرستی (۵) ویژگی های جرم. نظریه فعالیت های روزمره معمولاً به دنبال توضیح دادن خطر واقعی قربانی کردن است (Truman, ۲۰۰۷) در حالی که این نظریه بیشتر برای تشخیص جرایم و قربانی شدن در فضای واقعی استفاده می شود (Rountree, ۱۹۹۸; Truman, ۲۰۰۷) و همچنین (علیوردی نیا و علیمردانی، ۱۳۹۶)، اما اخیراً نظریه فعالیت های روزمره در تحلیل قربانی شدن سایبری در رابطه با انواعی از جرائم سایبری (از جمله سرقت از کارتهای اعتباری، جعل هویت، فریب، ویروس کامپیوتری، هک اینترنتی و آزار سایبری) مورد استفاده

قرارگرفت (Choi & Lee, ۲۰۱۷; Bock, Shannon, Movahedi, & Cukier, ۲۰۱۷; Hsieh & Wang, ۲۰۱۸; Leukfeldt & Yar, ۲۰۱۶; Schoolcraft, ۲۰۱۵) این نوع مطالعات مبتنی بر این رویکرد لند که تعامل واقعی نیازی به تماس فیزیکی ندارد، بلکه خواندن و دیدن پیامهای ناشی از آزار و اذیت بدون در نظر گرفتن زمان ارسال آنها هم کافی است. اینترنت، رایانه ها و تلفن های همراه، قربانی را در معرض آزار و اذیت ها قرار می دهد، زیرا در هر زمان از طریق این تکنولوژی می توان با آنها تماس گرفت (Holt et al., ۲۰۱۴, p. ۳). در واقع حضور در فضاهای نامطمئن مجازی ممکن است فرد را در معرض مجرم با انگیزه جهت قربانی سازی قرار دهد (Schoolcraft, ۲۰۱۵).

در مجموع می توان گفت طبق نظریه ی فعالیت های روزمره برخورد با مجرم با انگیزه در فضای مجازی وابسته به این است که فرد چگونه از فضای مجازی استفاده می کند. بنابراین تنوع و نحوه ی استفاده از فضای مجازی و اینکه فرد فضای مجازی را برای انجام چه اموری به کار می برد و وارد چه فضاهایی می شود می تواند موجب برخورد کاربر فضای مجازی با مجرم با انگیزه گردد. علاوه بر این فرد ممکن است با انجام فعالیت های پرخطر در فضای مجازی زمینه را برای تبدیل شدن به هدف مناسب برای قربانی شدن فراهم کند. سرپرست مناسب در فضای مجازی می تواند همان محافظت های فیزیکی و شخصی (آنتی ویروس ها و دانش و اطلاعات رایانه ای) باشد که فرد می تواند در فضای مجازی آن را به کار گیرد تا از قربانی شدن جلوگیری کند. در واقع توانایی های دیجیتالی فرد و استفاده از نرم افزارهای محافظتی نقش مهمی در پیشگیری از قربانی شدن فرد دارد. جذابیت یکی از علل قربانی شدن است. بنابراین این احتمال وجود دارد فرد به خاطر جذابیت یک عمل در فضای مجازی به تکرار آن عمل بپردازد و احتمال قربانی شدن او افزایش یابد. در واقع هرچه جذابیت حضور در فضای مجازی برای فرد بیشتر باشد احتمال قربانی شدن او نیز افزایش خواهد یافت. همچنین مجاورت در فضای مجازی هم به معنی حضور در فضاهای پرخطر و هم ارتباط با افراد آسیب دیده می تواند تعریف شود. مثلا ارتباط با قربانیان سایبری می تواند زمینه قربانی شدن فرد گردد. در نهایت عدم حفاظت و کنترل پذیری پایین فضای مجازی موجب تجربه قربانی شدن بیشتر افراد در فضای مجازی می گردد.

۶. روش تحقیق

از لحاظ منطق روش شناختی، روش تحقیق پژوهش حاضر پیمایشی و از نوع مقطعی می باشد. جامعه ی آماری تحقیق حاضر کلیه ی افراد ۱۸ تا ۶۵ سال ساکن شهر بابل در سال ۱۳۹۷ می باشد. براساس نتایج به دست آمده از فرمول کوکران، حجم کل نمونه ی لازم برای تعمیم به جمعیت تحقیق، با احتمال ۹۵ درصد اطمینان، ۳۸۴ می باشد. در این تحقیق برای انتخاب نمونه از نمونه گیری خوشه ای چند مرحله ای استفاده شده است. در این تحقیق در مرحله ی اول شهر بابل از منظر اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی به سه خوشه ی شمال، مرکز و جنوب تقسیم شد. سپس از هر خوشه دو محله به طور تصادفی انتخاب شد. در مرحله ی بعد کوچه ها و پلاک خانه ها به شکل تصادفی انتخاب شدند. گردآوری داده ها از طریق پرسشنامه انجام شد. در این تحقیق بعد از تدوین پرسشنامه برای تعیین میزان اعتبار شاخص هایی که برای سنجش متغیرها تهیه شده است، از اعتبار محتوا^{۱۸} استفاده شد. در این تحقیق با استفاده از اطلاعاتی که از ۲۵ نمونه جمع آوری گردید به منظور سنجش پایایی پرسشنامه، برای سوالاتی که به صورت طیف طراحی شده بود ضریب آلفا مورد محاسبه قرار گرفت.

جدول شماره (۱) ضریب پایایی شاخص های تحقیق

شاخص	تعداد گویه	ضریب آلفا
تجربه ی قربانی شدن در فضای مجازی	۸	۰/۷۱
تنوع استفاده از فضای مجازی	۴	۰/۷۱
رفتارهای پرخطر افراد در فضای مجازی	۳	۰/۷۱
محافظت فیزیکی دیجیتال	۳	۰/۷۴
محافظت شخصی دیجیتال	۵	۰/۸۶
جذابیت فضای مجازی	۵	۰/۷۴
تجربه ی قربانی شدن اطرافیان	۸	۰/۸۰
عدم امنیت در فضای مجازی	۴	۰/۷۵

۶-۱- تعریف متغیرها

الف- متغیر وابسته: تجربه قربانی شدن در فضای سایبری
تجربه قربانی شدن سایبری به وضعیتی اشاره دارد که در عمل فرد در جریان حضور در فضای در معرض یکی از اعمال مجرمانه مجازی قرار گرفته و اندازه و شکلی

از آن را تجربه می کند. در تحقیق حاضر، به منظور سنجش قربانی شدن مجازی از مطالعات پیشین و مصاحبه اکتشافی از افراد حاضر در فضای مجازی استفاده گردید. بعد از بررسی نهایی شاخص ها در نهایت ۸ مصداق از تجربه قرانی شدن برای سنجش انتخاب گردید که عبارتند از: ویروس کامپیوتری، مواجهه ناخواسته با عکس و فیلم مستهجن، آزاد و اذیت توسط فرد آشنا و همچنین غریبه، درخواست جنسی، سرقت آنلاین، رسوایی آنلاین، تهدید به آسیب، هک گوشی یا کامپیوتر.

ب- متغیرهای مستقل: در این تحقیق از ۷ متغیر مستقل برگرفته از نظریه زندگی روزمره استفاده شده است که شرح آنها در جدول زیر آمده است.

جدول شماره (۲)، متغیرهای مستقل و تعریف نظری و عملیاتی آنها

متغیرهای مستقل	تعریف متغیرها
تنوع استفاده از فضای مجازی	فضای مجازی به معنی فضایی است که از طریق اینترنت قابل دسترسی می باشد. در این تحقیق تنوع استفاده از فضای مجازی با تاکید بر میزان استفاده فرد از ایمیل، چت روم، سایتهای خرید و... در طیفی ۵ گزینه ای مد نظر بوده است.
رفتار پرخطر آنلاین	برای سنجش رفتارهای پرخطر آنلاین از مؤلفه های ارتباط با افراد غریبه، انتشار اطلاعات شخصی در فضای مجازی و کلیک کردن بر روی لینک های نا آشنا، تبلیغات ها و یا ایمیل های اسپم در ۱۲ ماه گذشته در طیفی ۵ نمره ای استفاده شد.
محافظت فیزیکی	تاکید در محافظ فیزیکی بر روی استفاده از ابزارها در حفاظت فردیست. برای سنجش مؤلفه ی حفاظت فیزیکی دو سوال در طیفی ۵ نمره ای مطرح شد. سوال اول اینکه "در ۱۲ ماه گذشته چند بار از آنتی ویروس استفاده کرده اید؟" سوال دوم هم اینکه "در ۱۲ ماه گذشته چند بار از نرم افزارهای امنیتی برای جلوگیری از هک شدن استفاده کردید؟"
محافظت شخصی	سوال سوم اینکه "در ۱۲ ماه گذشته چند بار از اتصال هرگونه حافظه خارجی به لب تاب یا گوشی تان ممانعت کردید"
محافظت شخصی	محافظت شخصی شامل سطح دانش و مهارت فرد در مواجهه حفاظتی با فضای مجازی است. برای سنجش مؤلفه ی حفاظت شخصی فرد نیز دو سوال مطرح شد: "در ۱۲ ماه گذشته چه میزان در فضای مجازی از کارگاه ها و یا وب سایت های آموزشی برای آگاهی از جرایم سایبری استفاده کردید؟" و سوال دوم " شما مهارت کامپیوتری خود را در چه سطحی ارزیابی می کنید؟" دامنه ی پاسخ به این سوال ؛ بر مبنای طیف ۵ تایی لیکرت از " خیلی زیاد تا اصلاً" بوده است.

<p>میزان مقبولیت و علاقمندی فرد از فضای مجازی مدنظر می باشد. برای سنجش مؤلفه ی جذابیت، درمورد میزان جذابیت ۵ شبکه ی مجازی اینستاگرام، تلگرام، واتساپ، فیسبوک و توئیتر برنامای طیف ۵ تایی لیکرت (اصلا تا خیلی زیاد) از افراد سوال پرسیده شد.</p>	<p>جذابیت فضای مجازی</p>
<p>در مجاورت تجربه اطرافیان و دوستان فرد از قربانی شدن سایبری مدنظر می باشد. برای سنجش این متغیر تجربه افراد در انواعی از آسیبهای سایبری از جمله درگیر ویروس کامپیوتری، مواجهه ناخواسته با عکس و فیلم مستهجن، آزار و اذیت آنلاین، کلاهبرداری آنلاین، درخواست جنسی و تهدید آنلاین در طیفی ۵ گزینہ ای (اصلا تا خیلی زیاد) مدنظر بوده است.</p>	<p>تجربه قربانی شدن اطرافیان</p>
<p>دراین تحقیق میزان کنترل پذیری و امنیت فضای مجازی مدنظر می باشد. عدم امنیت فضای مجازی موجب قربانی شدن بیشتر افراد خواهد شد. فقدان امنیت فضای مجازی از طریق چهار سوال مرتبط با سیال بودن و ضعف کنترل فضای مجازی با طیف لیکرت مورد سنجش قرار گرفت.</p>	<p>عدم امنیت فضای مجازی</p>

۷. یافته های تحقیق

۷-۱- توصیف اجمالی نمونه

اطلاعات در این تحقیق از میان ۳۸۴ نفر از شهروندان جابل در سال ۱۳۹۷ جمع آوری گردید که ۵۰/۳ درصد از حجم نمونه را مردان (۱۹۳ نفر) و ۴۹/۷ درصد را زنان (۱۹۱ نفر) تشکیل می دهند. همچنین میانگین سنی ۳۰ سال بوده و پایین ترین سن ۱۸ سال و بالاترین سن نیز ۶۰ سال بوده است. به لحاظ وضعیت تاهل ۵۱/۳ درصد (۱۹۷ نفر) از پاسخگویان مجرد، ۴۸/۷ درصد (۱۸۷ نفر) متاهل بوده اند. در رابطه با تحصیلات هم افراد با مقطع کارشناسی با ۴۱/۹ درصد (۱۶۱ نفر) بیشترین مقدار نمونه و مقطع ابتدایی با فراوانی ۰/۸ درصد (۳ نفر) کمترین افراد نمونه را به خود اختصاص داده اند. از لحاظ وضعیت اشتغال ۴۸/۰ درصد (۱۸۱ نفر) نمونه تحقیق مشغول کار تمام وقت، ۳۱/۸ درصد (۱۲۰ نفر) بیکار می باشند. دراین میان، وضعیت کار نیمه وقت نیز با ۲۰/۲ درصد (۷۶ نفر) کمترین فراوانی بوده است. میانگین درآمد ماهیانه خانواده افراد پاسخگو ۲۶۲۰۰۰۰ هزار تومان بوده است. از

لحاظ ساعت های روزانه استفاده از فضای مجازی حداقل استفاده ۳۰ دقیقه و حداکثر ۱۴ ساعت بوده است. میانگین استفاده از فضای مجازی ۴/۴۲ بوده است. همچنین در رابطه با متغیر وابسته تحقیق ۲/۱ درصد از افراد میزان تجربه ی قربانی شدن مجازی خود را «خیلی زیاد»، ۲/۹ درصد «زیاد»، ۱۲/۱ درصد «تاحدودی»، ۱۷/۱ درصد «کم»، ۶۵/۸ درصد «اصلاً» گزارش کرده اند. همچنین بیشترین میانگین تجربه ی قربانی شدن مجازی مربوط به «مواجهه ناخواسته با عکس و فیلم مستهجن» بوده و کمترین میانگین نیز مربوط به «کلاهبرداری آنلاین و «رسوایی آنلاین» اختصاص دارد. خلاصه آماره های مرکزی متغیرهای وابسته و مستقل در جدول زیر گزارش شده است.

جدول شماره(۳) خلاصه آماره های توصیفی متغیرهای مستقل و وابسته تحقیق

متغیرهای وابسته و مستقل	میانگین	میانه	نما	انحراف معیار
قربانی شدن سایبری	۴/۶۹	۴	۰/۰	۳/۹۱
تنوع استفاده از فضای مجازی	۶/۷۶	۶/۵۰	۴	۳/۳۱
رفتار پرخطر آنلاین	۲/۸۶	۲	۰/۰	۲/۵۲
محافظت فیزیکی	۲/۲۰	۲	۰/۰	۲/۱۸
محافظت شخصی	۱۰/۷۹	۱۱	۸	۴/۶۱
جذابیت فضاهای دیجیتال	۷/۴۳	۷/۵۰	۸	۳/۴۳
تجربه ی قربانی شدن اطرافیان	۸۰/۲۰	۸	۱	۷/۷۵
عدم امنیت در فضای مجازی	۱۴/۹۷	۱۵	۱۶	۳/۳۵

۷-۲-آزمون فرضیات

برای تجزیه و تحلیل داده ها در این تحقیق از آزمون t-test، آزمون همبستگی و رگرسیون چند متغیره استفاده شده است. در ابتدا به بررسی روابط میان متغیرهای زمینه ای و همچنین روابط میان متغیرهای اصلی تحقیق و قربانی شدن می پردازیم.

جدول شماره (۴) آزمون تفاوت میانگین تجربه قربانی شدن در فضای سایبری برحسب جنسیت و تاهل

متغیر	جنس	فراوانی	میانگین	انحراف استاندارد	مقدار T	سطح معناداری
جنسیت	مرد	۱۹۳	۴/۹	۴/۳	۱/۳۵۴	۰/۱۷۶
	زن	۱۹۱	۴/۴	۳/۴		
وضعیت تاهل	مجرد	۱۹۷	۵/۶	۴/۲	۵/۶۸	۰/۰۰
	متاهل	۱۸۷	۳/۶	۳/۲		

باتوجه به اطلاعات جدول بین جنسیت و تجربه قربانی شدن سایبری رابطه معنی داری وجود ندارد اما نتایج آزمون بیانگر معنی داری تفاوت میانگین تجربه قربانی شدن برحسب وضعیت تاهل می باشد. نتایج نشان می دهد که افراد مجرد بیشتر از افراد متاهل قربانی فضای مجازی می شوند.

جدول شماره (۵) آزمون همبستگی روابط میان متغیرهای مستقل و قربانی شدن سایبری

متغیرهای مستقل	میزان همبستگی	سطح معنی داری
سن	-۰/۱۳	۰/۰۱
تحصیلات	۰/۰۴	۰/۳۴
درآمد	۰/۰۶	۰/۲۱
تنوع استفاده از فضای مجازی	۰/۱۲	۰/۰۲
رفتار پرخطر آنلاین	۰/۴۰	۰/۰۰
محافظت فیزیکی	-۰/۱۱	۰/۰۴
محافظت شخصی	-۰/۱۴	۰/۰۰
جذابیت فضاهای دیجیتال	۰/۲۲	۰/۰۰
تجربه ی قربانی شدن اطرافیان	۰/۳۶	۰/۰۰
عدم امنیت در فضای مجازی	۰/۲۰	۰/۰۰

جدول فوق بیانگر آزمون روابط همبستگی میان متغیرهای مستقل و تجربه قربانی شدن سایبری می باشد. همانگونه که از جدول بر می آید معنی داری رابطه میان سن و قربانی شدن نشان می دهد که با بالاتر رفتن سن تجربه قربانی شدن سایبری کاهش می یابد. هرچند بین درآمد و تحصیلات و قربانی شدن مجازی رابطه

معنی داری وجود ندارد. نتایج آزمون بیانگر معنی داری رابطه میان متغیرهای مستقل اصلی تحقیق و قربانی شدن سایبری می باشد. روابط میان همه متغیرها مستقل اصلی با قربانی شدن سایبری معنی دار و مثبت (به استثنای محافظت فیزیکی و شخصی) می باشد. این نتیجه نشان می دهد که مولفه های نظریه زندگی روزمره به نوعی تقویت کننده تجربه قربانی شدن سایبری می باشد.

۷-۳- تحلیل چند متغیره

جهت آزمون مدل تحقیق (تاثیر میان متغیرهای مستقل و وابسته) در این بخش از رگرسیون چند متغیره استفاده شده است.

جدول شماره (۶) خلاصه مدل رگرسیونی چندگانه تجربه ی قربانی شدن مجازی

ضریب همبستگی چندگانه	ضریب تعیین	ضرایب تعیین تعدیل یافته	مقدار F	سطح معناداری
۰/۵۱۷	۰/۲۶۷	۰/۲۵۳	۱۹/۵۶۷	۰/۰۰

یافته های جدول نشانگر آن است که ضریب همبستگی چندگانه (R) معادل ۰/۵۱۷ می باشد که بیانگر همبستگی و ارتباط هفت متغیر حاضر در معادله رگرسیونی با «تجربه ی قربانی شدن مجازی» هست. ضریب تعیین (R^۲) تعدیل شده نیز ۰/۲۵۳ درصد محاسبه شده است. به این معنی که ۲۵ درصد از تغییرات «تجربه ی قربانی شدن مجازی» توسط هفت متغیر مذکور در مدل تبیین می شود.

جدول شماره (۷) ضرایب رگرسیونی و معنی داری متغیرهای مستقل تحقیق

متغیرهای مستقل	ضریب رگرسیونی (B)	ضرایب استاندارد شده (Beta)	T	سطح معناداری	Tolerance	Vif
عدد ثابت	۰/۲۵	-	۰/۲۸	۰/۷۸	-	-
تنوع استفاده از فضای مجازی	۰/۱۴	۰/۱۲	۲/۱۷	۰/۰۳	۰/۶۷	۱/۴۹

۱/۲۹	۰/۷۸	۰/۰۰	۷/۱۰	۰/۳۶	۰/۵۵	رفتارهای پرخطر افراد
۱/۳۵	۰/۷۴	۰/۱۴	۱/۴۷	-۰/۰۸	۰/۱۴	محافظت فیزیکی
۱/۵۶	۰/۶۴	۰/۸۱	۰/۲۴	-۰/۰۲	۰/۰۱	محافظت شخصی
۱/۳۲	۰/۷۶	۰/۴۳	۰/۷۹	۰/۰۴	۰/۰۵	جذابیت فضاهای دیجیتال
۱/۱۱	۰/۹۰	۰/۰۰	۵/۹۹	۰/۲۸	۰/۱۴	تجربه ی قربانی شدن اطرافیان
۱/۰۸	۰/۹۳	۰/۰۱	۲/۳۷	۰/۱۱	۰/۱۳	عدم امنیت در فضای مجازی

جدول فوق بیانگر شدت، جهت و معنی داری تاثیر متغیرهای مستقل بر تجربه قربانی شدن سایبری می باشد همان گونه که در جدول مشاهده می شود از بین هفت متغیر وارد شده به روش Enter در مدل، چهار متغیر (تنوع استفاده از فضای مجازی، رفتارهای پرخطر افراد، تجربه قربانی شدن اطرافیان و عدم امنیت در فضای مجازی) بر «تجربه ی قربانی شدن مجازی» تاثیر معنی داری را نشان داده اند. متغیر رفتارهای پرخطر افراد با ضریب استاندارد شده (۰/۳۵۶) قوی ترین، و متغیرهای تجربه قربانی شدن اطرافیان (۰/۲۷۸) و متغیر تنوع استفاده از فضای مجازی (۰/۱۱۷) و عدم امنیت در فضای مجازی (۰/۱۰۸) در مرتبه بعدی قرار گرفتند. دو متغیر محافظت شخصی و فیزیکی دارای جهتی منفی و متغیر جذابیت فضای دیجیتال با جهتی مثبت اما غیر معنی دار با تجربه قربانی شدن می باشند.

۸. نتیجه گیری

زندگی روزمره ما با فضای مجازی گره خورده است. فضایی که در کنار امتیازات فراوان برای بشر امروزی با چالشهایی هم روبرو است. یکی از این چالشها قربانی شدن کاربران می باشد. در این تحقیق قربانی سایبری با تاکید بر نظریه زندگی روزمره مورد بررسی قرار گرفت. قربانی شدن پیامدهای عاطفی، اجتماعی و حتی مالی بسیاری بر افراد وارد می کند و از همه مهم تر موجب می شود تا احساس نا امنی و ترس وارد اذهان عمومی گردد. بر همین اساس جهت شناخت بیشتر مساله قربانی شدن سایبری بعنوان پیامد ناامنی سایبری، این تحقیق تلاش کرده است تا تحلیلی جامعه شناختی از این آسیب نوظهور ارائه دهد.

در این تحقیق ابتدا به بررسی رابطه میان متغیرهای زمینه ای و قربانی شدن سایبری پرداخته شده است. بررسی جنسیت نشان داده است که تجربه قربانی شدن در فضای مجازی تفاوت معناداری میان زنان و مردان وجود ندارد. در واقع این یافته با مطالعات (Ballard & Welch, ۲۰۱۷)، مالمیر و زورخ (۱۳۸۹) و جباری (۱۳۹۵) همخوانی ندارد. دلیل این را می توان دامنه وسیعتر سنی جامعه مورد مطالعه در این تحقیق باشد. در تحقیقات بالا مطالعه بر روی دامنه سنی محدودتری چون دانش آموزان یا دانشجویان صورت گرفت. اما متغیر سن دارای رابطه معنی داری با قربانی شدن می باشد به این صورت که سنین پایین تر (۱۸-۲۵) تجربه ی بیشتری از قربانی شدن در فضای مجازی داشتند و هرچه سن افراد بالاتر می رود کمتر قربانی شدن مجازی را تجربه می کنند. این یافته با مطالعه ی مالمیر و زورخ (۱۳۸۹) همخوانی دارد. همچنین آزمون وضعیت تاهل نشان می دهد که بین میانگین افراد مجرد با میانگین افراد متأهل تفاوت معناداری وجود دارد؛ به این معنا که افراد مجرد بیشتر از متأهلین تجربه ی قربانی شدن در فضای مجازی دارند.

تحصیلات یکی از عوامل تاثیر گذار در جامعه پذیری افراد است که بر رفتار اجتماعی افراد در جامعه تاثیر می گذارد. در این بررسی مشخص شد که تفاوت معناداری میان مقاطع تحصیلی پاسخگویان و تجربه قربانی شدن در فضای سایبری وجود ندارد. این یافته با تحقیق علیخواه و ربیعی (۱۳۸۵) در مورد ارتباط وضعیت تحصیلی با ترس از جرم زنان در فضای واقعی همخوانی دارد. همچنین هیچ همبستگی و ارتباط معناداری میان درآمد ماهیانه خانواده و تجربه قربانی شدن در فضای سایبری وجود ندارد.

هدف این تحقیق بررسی بررسی عوامل موثر بر قربانی شدن سایبری با تاکید بر نظریه زندگی روزمره می باشد. این نظریه که تکمیل شده و ادامه نظریه سبک زندگی می باشد در سالهای اخیر در علاوه بر قربانی شدن سنتی جهت بررسی قربانی شدن مجازی نیز مورد استفاده قرار گرفت. با تاکید بر این نظریه و استفاده از ادبیات تجربی موجود هفت متغیر مستقل جهت تبیین قربانی شدن مجازی مدنظر قرار گرفت. این هفت متغیر که نشان دهنده ی سبک زندگی روزمره (در فضای مجازی) هستند، عبارتند از: ۱- تنوع استفاده از فضای مجازی ۲- رفتارهای پرخطر در فضای مجازی ۳- محافظت فیزیکی ۴- محافظت شخصی ۵- جذابیت فضای مجازی ۶- تجربه قربانی شدن اطرافیان ۷- عدم امنیت در فضای مجازی. در ادامه به نتایج هر یک از متغیرها با تجربه قربانی شدن در فضای سایبری خواهیم پرداخت.

نتایج تحقیق حاکی از آن است که بین تنوع استفاده از فضای مجازی با بعد تجربه قربانی شدن در فضای مجازی ارتباط و همبستگی مثبت و مستقیم وجود دارد. این یافته با مطالعه ی (Holt et al., ۲۰۱۴) و همچنین (Longobardi et al., ۲۰۲۰) همخوانی دارد. همچنین بین رفتارهای پرخطر در فضای مجازی با تجربه ی قربانی شدن در فضای مجازی ارتباط مثبت و مستقیم دارد این یافته با مطالعه ی مالمیر و زرخ (۱۳۸۹) و رضانی و پورا براهیمی (۱۳۹۵) همخوانی دارد. متغیر دیگر محافظت فیزیکی است. نتایج تحقیق بیانگر این است که محافظت فیزیکی با قربانی شدن مجازی ارتباط معنی دار و منفی دارد. (Ngo & Paternoster, ۲۰۱۱) و جباری (۱۳۹۵) در مطالعات خود در یافتند که استفاده از آنتی ویروس ها فقط با ویروس های کامپیوتری ارتباط مستقیم دارد. در واقع هرچه محافظت فیزیکی بیشتر باشد تنها بخشی از آسیبهای مجازی می تواند مورد کنترل قرار گیرد. همچنین محافظت شخصی با تجربه قربانی شدن در فضای سایبری رابطه معنی دار و منفی دارد. یعنی هرچه فرد مهارتهای بیشتری در مواجهه با فضای داشته باشد احتمال قربانی شدن او نیز کاهش می یابد. از نظر مالمیر و زرخ (۱۳۸۹) و رضانی و پورا براهیمی (۱۳۹۵) دانش رایانه ای موجب کاهش قربانی شدن سایبری می شود. جذابیت فضای مجازی با تجربه ی قربانی شدن مجازی نیز رابطه ی مثبت دارد. در واقع میتوان گفت که هرچه کشش فضای مجازی برای افراد همراه با فقدان آگاهی از معایب و مزایای فضای مجازی بیشتر باشد آنان بیشتر درگیر تجربه قربانی شدن مجازی می شوند. این مساله بخصوص برای زنان و نسل آینده خطرناک تر خواهد بود (Halder & Karuppanan, ۲۰۱۲, p. ۱۳۰).

مجاورت یا تجربه قربانی شدن اطرافیان یکی دیگر از متغیرهای مورد بررسی در این تحقیق بوده است. نتایج نشان داده که مجاورت با تجربه قربانی شدن در فضای سایبری ارتباط مثبت و مستقیم دارد. به عبارت دیگر هرچه افراد در مجاورت بیشتر با کسانی که قربانی فضای مجازی می شوند باشند، آن را بیشتر تجربه خواهند کرد. مطالعه (Vale et al., ۲۰۱۸) در ارتباط با تاثیر وضعیت اطرافیان بر فرد این نتیجه را مورد حمایت قرار می دهد. در واقع محیط اجتماعی فرد میتواند هم نقش کنترل کننده و هم آموزش دهنده در برابر رفتارهای پرخطر عمل کنند. زمانی که محیط و مجاورت فرد خود تسهیلگر و تقویت کننده تجربه های پرخطر باشد امکان قربانی شدن فرد نیز در این شرایط بالا می رود. امنیت در فضای مجازی نسبت به فضاهای واقعی به شکل دیگر و گاه پایین تر گزارش می شود. به نظر می رسد عدم امنیت در فضای مجازی بر قربانی شدن در این فضا تاثیرگذار است. نتیجه این تحقیق نیز بیانگر رابطه معنی دار و مثبت میان عدم امنیت در فضای مجازی و قربانی شدن می باشد. در راستای مطالعه ی (Dammert & Malone, ۲۰۰۶) و همچنین (Schoolcraft, ۲۰۱۵) نتایج این تحقیق نیز نشان دهنده ی رابطه مستقیم احساس عدم امنیت و کنترل در فضای مجازی با تجربه قربانی شدن در فضای سایبری است.

در تحلیل چند متغیره نیز رفتار پرخطر مهمترین نقش را در قربانی شدن افراد بازی می کند. در واقع افراد با حضور در فضاهای متنوع مجازی و تحت تاثیر تجارب اطرافیان خود بیشتر در معرض رفتارهای پرخطر در فضای با امنیت پایین مجازی قرار میگیرند. در این وضعیت قربانی فضای مجازی شدن بسیار محتمل خواهد بود. چرا که اکثر افراد آگاهی کمتری از مخاطرات فضای مجازی داشته و خودمراقبتی کمتری از خود در این نوع فضاهای به نظر جذاب نشان می دهند. این وضعیت آنها را در برابر مجرمان فضای سایبری آسیب پذیرتر خواهد کرد. به همین دلیل امروزه آگاهی بخشی از مخاطرات و مهارت افزایی نسبت به فضای مجازی مهمترین راهکار جهت پیشگیری از قربانی شدن سایبری می باشد. باید توجه داشت که گسترش فضای مجازی همراه با چالشهایی در رابطه با امنیت فضای سایبر مخاطراتی را برای کاربران این نوع فضا ایجاد کرده است که توجه به آن با هدف پیشگیری از آسیبهای فضای مجازی ضروری می باشد. مهمترین پیشنهادهایی که در پایان می توان ارائه کرد عبارتند از:

۱. باتوجه به عدم آگاهی افراد از مخاطرات فضای مجازی اطلاع رسانی در این حوزه توسط رسانه ها و نهادهای آموزشی از اهمیت بالائی برخوردار می باشد.
۲. افزایش برنامه های مهارت های خودمراقبتی در حوزه رفتارهای پرخطر بخصوص مراقبت از فضای مجازی از اهمیت بالائی برخوردار می باشد. این برنامه ها می تواند توسط همه نهادهای آموزشی و فرهنگی در اولویت برای همه سنین قرار گیرد.
۳. با توجه به تاثیر گروه همالان و دوستان در این حوزه لازم است خانواده ها حساسیت و کنترل بیشتری از حضور افراد در فضای مجازی نشان دهند.
۴. لازم است امنیت فضای سایبری در جهت حضور بی دغدغه افراد در آن ارتقا یابد ضمن اینکه لازم است افراد جهت حضور در این فضا از تکنیکهای امنیت بخش استفاده کنند.

فهرست منابع

منابع فارسی

- جباری، فهیمه (۱۳۹۵). شناسایی و رتبه بندی عوامل تاثیرگذار بر قربانی شدن سایبری (مورد مطالعه: دانشجویان کارشناسی ارشد دانشگاه های غیرانتفاعی استان مازندران). پایان نامه کارشناسی ارشد. موسسه آموزش عالی نیما.
- رضانی، الهام، پوراابراهیمی، علیرضا. (۱۳۹۵). امنیت اطلاعات فردی و قربانی شدن سایبری کاربران شبکه های اجتماعی. دومین کنفرانس بین المللی مدیریت و فناوری اطلاعات و ارتباطات.
- ریسمانچی، ناهید. (۱۳۹۵). مطالعه جامعه شناختی تاثیر قربانی مزاحمت شدن (سایبری و سنتی) به عنوان منبع فشار بر روی انحراف. پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه مازندران.
- سایت پلیس فتا (۱۳۹۲ و ۱۳۹۹) گزارش جرائم سایبری، <https://cyberpolice.ir>
- سایت خبرگزاری فارس (۱۳۹۴) گزارش <https://www.farsnews.ir>
- علیخواه، فردین و نجیبی ربیعی، مریم. (۱۳۸۵). زنان و ترس از جرم در فضاهای شهری. فصلنامه علمی پژوهشی رفاه اجتماعی. ۶(۲۲)، ۱۳۱-۱۰۹.

- علیوردی نیا، اکبر و علیمردانی، منا. (۱۳۹۶). کاربست تجربی نظریهٔ فعالیتهای روزمره در بررسی رفتارهای انحرافی دانشجویان. *فصلنامه جامعه شناسی کاربردی*. ۲۸(۶۷): ۲۴-۱-۲۱۷, ۲۱۴-۲۱۰. <https://dx.doi.org/10.22108/jas.2017.21442.1-24>
- فتاحیان، م. (۱۳۹۶). بررسی علل جهانی افزایش خشونت سایبری علیه زنان. *قانون و عدالت*. ۳(۳): ۲۹-۴۸. <https://www.sid.ir/fa/journal/ViewPaper.aspx?id=308380>
- المامیر، محمود و زرخ، احسان. (۱۳۸۹). پیشگیری از بزه دیدگی سایبری. *فصلنامه علمی - ترویجی مطالعات پیشگیری از جرم*. ۵(۱۷): ۸۶-۵۹.
- میری، ابوالحسن، علیخانی، پریسا. (۱۳۹۴). قربانی شدن زنان در فضای مجازی از دیدگاه کاربران زن و تأثیر آن بر اعتقادات اسلامی و کیفیت زندگی کاربران. *اسلام و مطالعات اجتماعی*، شماره ۳ پیاپی ۱: ۱۸۰-۱۴۶.
- نیازی، محسن، شاطریان، محسن، بابایی، حسن و صدیق محمدی، محمد. (۱۳۹۴). فراتحلیل عوامل مؤثر بر ترس از جرم در پژوهش های ایرانی. *مجله مسائل اجتماعی ایران*. ۲(۶): ۲۱۸-۱۹۵. <http://dx.doi.org/10.18869/acadpub.jspi.6,2,195>
- ویلیامز، فرانک پی و مک شین، ماری لین دی. (۱۳۸۶). نظریه های جرم شناسی. ترجمه علیرضا ملک محمدی. تهران: نشر میزان.

منابع انگلیسی

- Ballard, Mary Elizabeth & Welch, Kelly Marie. (۲۰۱۵). Virtual Warfare: Cyberbullying and Cyber-Victimization in MMOG Play. *Games and Culture*, ۱۱-۲۶.
- Biderman, Albert. (۱۹۸۲) book review: Victims of Personal Crime: An Empirical Foundation for a Theory of Personal Victimization, by MICHAEL J. HINDELANG, MICHAEL R. GOTTFREDSON, and JAMES GAROFALO. *Contemporary Sociology*, Vol. ۱۱, No. ۱: ۴۱-۴۲.
- Bock, K, Shannon, S, Movahedi, Y, & Cukier, M (۲۰۱۷) Application of Routine Activity Theory to Cyber Intrusion Location and Time, ۱۳th European Dependable Computing Conference, Conference Paper, (Bock et al., ۲۰۱۷)
- Brown, Christina F, Demaray, Michelle Kilpatrick & Secord, Stephanie M. Cyber victimization in middle school and relations to social emotional outcomes. *Computers in Human Behavior*, ۳۵, ۱۲-۲۱.
- Chan, Sherilyn F. & La Greca, Annette. (۲۰۱۵). Cyber Victimization and Aggression: Are They Linked with Adolescent Smoking and Drinking? *Child Youth Care Forum*.
- Halder, Debarati & Jaishankar, k. (۲۰۱۱) Cyber Gender Harassment and Secondary Victimization: A Comparative Analysis of the United States, the UK, and India, *Victims and Offenders*, ۶: ۳۸۶-۳۹۸.
- Holt, Thomas J, Fitzgerald, Sarah, Bossler, Adam M, Chee, Grace and Ng, Esther. (۲۰۱۴). Assessing the Risk Factors of Cyber and Mobile Phone Bullying Victimization in a Nationally Representative Sample of

Singapore Youth. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, ۱-۱۸.

- Choi, K & Lee, Jin Ree. (۲۰۱۷). Theoretical analysis of cyber-interpersonal violence victimization and offending using cyber-routine activities theory. *Computers in Human Behavior*, ۱-۳۷.
- Chen, Q., Lo, C. K. M., Zhu, Y., Cheung, A., Chan, K. L., & Ip, P. (۲۰۱۸). Family poly-victimization and cyberbullying among adolescents in a Chinese school sample. *Child abuse & neglect*, 77, ۱۸۰-۱۸۷. doi: ۱۰.۱۰۱۶/j.chiabu.۲۰۱۸.۰۱.۰۱۰
- Dammert, Lucia & Malone, Mary Fran T. (۲۰۰۶). Does It Take a Village? Policing Strategies and Fear of Crime in Latin America. *Latin American Politics and Society*, Vol. ۴۸(۴): ۲۷-۵۱.
- Erentaite, Rasa, Bergman, Lars R & Zukauskienė, Rita. (۲۰۱۲). Cross-contextual stability of bullying victimization: A person-oriented analysis of cyber and traditional bullying experiences among adolescent. *Scandinavian Journal of Psychology*, ۵۳, ۱۸۱-۱۹۰.
- Halder, Debarati & Jaishankar, k. (۲۰۱۲). Cyber Crime and the Victimization of Women: Laws, Rights and Regulations. . *Published by Information Science Reference, USA* .
- Hsieh, M.L & Wang, S.K. (۲۰۱۸) Routine Activities in a Virtual Space: A Taiwanese Case of an ATM Hacking Spree, *International Journal of Cyber Criminology*, Vol. ۱۲(۱): ۲۲۳-۲۵۲. DOI: ۱۰.۵۲۸۱/zenodo.۱۴۶۷۹۳۰.
- Kirchhoff, G.F. (۲۰۰۶) Perspectives on Victimology The Science, the Historical Context, the Present. Department of International Applied Studies Graduate School of Human Sciences, Graduate School of Victimology, Tokiwa International Victimology Institute.
- Li, Y. a. L., Dongping and Li, Xian and Zhou, Yueyue and Sun, Wenqiang and Wang, Yanhui and Li, Jinfeng. (۲۰۱۸). Cyber victimization and adolescent depression: The mediating role of psychological insecurity and the moderating role of perceived social support. *Children and Youth Services Review*, ۹۴(c), ۱۰-۱۹. doi: ۱۰.۱۰۱۶/j.childyouth.۲۰۱۸.۰۹.۰۲۷
- Leukfeldt ,E.R. Yar, M. (۲۰۱۶) Applying Routine Activity Theory to Cybercrime: A Theoretical and Empirical Analysis, *Deviant Behavior*, ۳۷:۲, ۲۶۳-۲۸۰, DOI: ۱۰.۱۰۸۰/۰۱۶۳۹۶۲۵, ۲۰۱۵, ۱۰.۱۲۴۰۹.
- Longoborci, C., Settani, M., Fabris, M.A., & Marrengo, D. (۲۰۲۰). Follow or be followed: Exploring the links between Instagram popularity, social media addiction, cyber victimization, and subjective happiness in Italian adolescents. *Journal of Children and Youth Services Review*. vol, ۱۱۳: ۱-۷
- Ngo, Fawn T. & Paternoster, Raymond. (۲۰۱۱). Cybercrime Victimization: An examination of Individual and Situational level factors. *International Journal of Cyber Criminology*, Vol ۵(۱): ۷۷۲-۷۹۳.
- Ozdemir, Yalcin. (۲۰۱۴). Cyber victimization and adolescent self-esteem: The role of communication with parents. *Asian Journal of Social Psychology*, ۱۷: ۲۵۰-۲۶۳.
- Pereira, Filipa, Spitzberg, Brain H. & Matos, Marlene. (۲۰۱۶). Cyber-harassment victimization in Portugal: Prevalence, fear and help-seeking among adolescents. *Computers in Human Behavior*, ۶۲, ۱۳۶-۱۴۶.
- Rontree, P. W. (۱۹۹۸). A Reexamination of the Crime-Fear Linkage. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, ۳۵(۳), ۳۴۱-۳۷۲

- Chan, S. F., La Greca, A. M., & Peugh, J. L. (۲۰۱۹). Cyber victimization, cyber aggression, and adolescent alcohol use: Short-term prospective and reciprocal associations. *Journal of adolescence*, 74, ۱۳-۲۳. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2019.05.003>
- Ramsey, Jaimi L, Dilalla, Lisabeth F & Mccrary, Megan K.(۲۰۱۵).Cyber Victimization and Depressive Symptoms in Sexual Minority College Students. *Journal of School Violence*, ۱-۲۰
- Shoham, S.G., Knepper, P., & Kett, M. (Eds.). (۲۰۱۰). International Handbook of Victimology (1st ed.). Routledge. <https://doi.org/10.1080/107391709032008471>
- AFSHAR, S., & ALIZADEH AGHDAM, M., & ABBASZADEH, M., & KOUHI, K. (۲۰۱۹). A Meta-Analysis Study on Factors Affecting Fear of Crime among Iranian Citizens. SOCIAL PROBLEMS OF IRAN (JOURNAL OF KHARAZMI UNIVERSITY), ۱۰(۱), ۵-۲۶. <https://www.sid.ir/en/journal/ViewPaper.aspx?id=۶۹۱۷۶۲>
- Truman, Jenifer L. (۲۰۰۷). Fear of crime and Perceived risk of victimization among college students. *A thesis submitted in partial fulfillment of the requirements for the degree of Master of Arts in the Department of Sociology in the College of Sciences.*
- Vale, A., Pereria, F., Goncalves, M & Matos, M. (2018). *Cyber-aggression in adolescence and internet parenting styles: A study with victims, perpetrators and victim-perpetrators.* *Journal of Children and Youth Services Review.* 93(88-99).
- Yu, Szde. (۲۰۱۴). Fear of Cyber Crime among College Students in the United States: An Exploratory Study. *International Journal of Cyber Criminology*, Vol ۸ (۱): ۳۶-۴۶.

Reference

- Alikhah F, Najibi Rabiei M.(۲۰۰۷) Fear of Crime among Women at Public Spaces. *Social welfare quarterly*; ۶ (۲۲) :۱۰۹-۱۳۲.[URL: http://refahj.uswr.ac.ir/article-۱-۲۱۰۲-fa.html](http://refahj.uswr.ac.ir/article-۱-۲۱۰۲-fa.html).(in Persian)
- Aliverdina, Akbar. Alimardini, Mona. (۲۰۱۸) An Empirical Application of Routin Activities Theory in the Study of Students Deviant Behaviors. *Journal of Applied Sociology.* ۲۸(۶۷): ۱-۲۴.(in persion)
- Ballard, M. E., & Welch, K. M. (۲۰۱۷). Virtual Warfare: Cyberbullying and Cyber-Victimization in MMOG Play. *Games and Culture*, 12(۵), ۴۶۶-۴۹۱. doi:10.1177/15554120155592473
- Biderman, A. D. (۱۹۸۲). [Victims of Personal Crime: An Empirical Foundation for a Theory of Personal Victimization, Michael J. Hindelang, Michael R. Gottfredson, James Garofalo]. *Contemporary Sociology*, ۱۱(۱), ۴۱-۴۲. doi:10.2307/۲۰۶۶۶۱۳
- Bock, K., Shannon, S., Movahedi, Y., & Cukier, M. (۲۰۱۷, ۴-۸ Sept. ۲۰۱۷). *Application of Routine Activity Theory to Cyber Intrusion Location and Time.* Paper presented at the ۲۰۱۷ ۱۲th European Dependable Computing Conference (EDCC).
- Brown, C., Demaray, M., & Fredrick, S. (۲۰۱۴). Cyber victimization in middle school and relations to social emotional outcomes. *Computers in Human Behavior*, 35, ۱۲-۲۱. doi:10.1016/j.chb.2014.02.014

- Chan, S., & La Greca, A. (۲۰۱۵). Cyber Victimization and Aggression: Are They Linked with Adolescent Smoking and Drinking? *Child & Youth Care Forum*, 45. doi:۱۰.۱۰۰۷/s۱۰۵۶۶-۰۱۵-۹۳۱۸-x
- Chan., La Greca, M., & Peugh, L. (۲۰۱۹). Cyber victimization, cyber aggression, and adolescent alcohol use: Short-term prospective and reciprocal associations. *J Adolesc*, 74, ۱۳-۲۳. doi:۱۰.۱۰۱۶/j.adolescence.۲۰۱۹.۰۵.۰۰۳
- Chen, Q., Lo, C. K. M., Zhu, Y., Cheung, A., Chan, K. L., & Ip, P. (۲۰۱۸). Family poly-victimization and cyberbullying among adolescents in a Chinese school sample. *Child abuse & neglect*, 77, ۱۸۰-۱۸۷. doi:۱۰.۱۰۱۶/j.chiabu.۲۰۱۸.۰۱.۰۱۵
- Choi, K.-s., & Lee, J. R. (۲۰۱۷). Theoretical analysis of cyber-interpersonal violence victimization and offending using cyber-routine activities theory. *Comput. Hum. Behav.*, 73, ۳۹۴-۴۰۲
- cyberpolice (۲۰۱۲ شهریور) Report of cyber crime. <https://cyberpolice.ir>. (in Persian)
- Dammert, L., & Malone, M. (۲۰۰۶). Does It Take a Village? Policing Strategies and Fear of Crime in Latin America. *Latin American Politics and Society*, 48, ۲۷-۵۱. doi:۱۰.۱۱۱۱/j.۱۵۴۸-۲۴۵۶.۲۰۰۶.tb۰۰۳۶۴.x
- nnnn , ssss , & uu kaukknñë , .. (۲۰۱۲). Cross-contextual stability of bullying victimization: A person-oriented analysis of cyber and traditional bullying experiences among adolescents. *Scandinavian journal of psychology*, 53, ۱۸۱-۱۹۰. doi:۱۰.۱۱۱۱/j.۱۴۶۷-۹۴۵۰.۲۰۱۱.۰۰۹۳۵.۰
- Farsnews.(۲۰۱۴) Report. <https://www.farsnews.ir>. (in Persian)
- Fateiyan, Maryam. (۲۰۱۷) the survey on global cases of increase of cyber violence against women. *Ghanonyar Journal of civil & legal sciences*. ۳(۳):۲۹-۴۸. . (in Persian)
- Halder, D., & Karuppannan, J. (۲۰۱۲). *Cyber Crime and the Victimization of Women: Laws, Rights and Regulations*.
- Holt, T., Fitzgerald, S., Bossler ,A., Chee, G., & Ng, E. (۲۰۱۴). Assessing the Risk Factors of Cyber and Mobile Phone Bullying Victimization in a Nationally Representative Sample of Singapore Youth. *International journal of offender therapy and comparative criminology*, 60. doi:۱۰.۱۱۷۷/۰۳۰۶۶۲۴X۱۴۵۵۴۸۵۲
- Hsieh, M.-L., & Wang, S.-Y. K. (۲۰۱۸). Routine activities in a virtual space: A Taiwanese case of an ATM hacking spree .
- Kalkan, A. (۲۰۱۹). *The Level Of Exposure To Cyber Bullying For Employees In Workplace*.
- Kirchhoff, G. F. (۲۰۰۶). *Perspectives on Victimology The Science, the Historical Context, the Present*. Retrieved from Tokiwa International Victimology Institute .
- Leukfeldt, E. R., & Yar, M. (۲۰۱۶). Applying Routine Activity Theory to Cybercrime: A Theoretical and Empirical Analysis. *Deviant Behavior*, ۳۷(۳), ۲۶۳-۲۸۰. doi:۱۰.۱۰۸۰/۰۱۶۳۹۶۲۵.۲۰۱۵.۱۰۱۲۴۰۹

- Li, Y. a. L., Dongping and Li, Xian and Zhou, Yueyue and Sun, Wenqiang and Wang, Yanhui and Li, Jinfeng. (۲۰۱۸). Cyber victimization and adolescent depression: The mediating role of psychological insecurity and the moderating role of perceived social support. *Children and Youth Services Review*, 94(c), ۱۰-۱۹. doi: ۱۰.۱۰۱۶/j.childyouth.۲۰۱۸.۰۹.۰۲۷
- Longobardi, C., Settanni, M., Fabris, M. A., & Marengo, D. (۲۰۲۰). Follow or be followed: Exploring the links between Instagram popularity, social media addiction, cyber victimization, and subjective happiness in Italian adolescents. *Children and Youth Services Review*, 113, ۱۰۴۹۰۰. doi:<https://doi.org/۱۰.۱۰۱۶/j.childyouth.۲۰۲۰.۱۰۴۹۰۰>
- Malmir, Mahmod., & Zarrokh, Ehsan. (۲۰۱۱). Prevention of cyber victimization. *Crime Prevention Studies*, 1389(۱۷), ۰۹-۸۶. (in Persian)
- Miri, A., Alikhani, P. (۲۰۱۰). The Victimization of Women in the Virtual Environment in the View of Female Users and Its Impact on Islamic Beliefs and Life Quality of the Users. *Journal of Islam and Social Studies*, ۳(۱۱), ۱۴۶-۱۸۰. (in Persian)
- Ngo, F., & Paternoster, R. (۲۰۱۱). Cybercrime Victimization: An examination of Individual and Situational level factors. *International Journal of Cyber Criminology*, 5 .
- Niazi M, Shaterian M, Babaee H, Sedigh Mohammadi M.(۲۰۱۶) Meta-Analysis of Factors Affecting the Fear of Crime in Iranian Studies. *Journal of Social Problems of Iran*.۶(۲)۱۹۰-۲۱۸. URL: <http://jspi.khu.ac.ir/article-۱-۲۰۰۹-fa.html>. (in Persian)
- Özdemir, Y. (۲۰۱۴). yy be vzzzzzzziion and adossccen eesssssssm hh e role of communication with parents. *Asian Journal of Social Psychology*, ۱۷, ۲۵۵-۲۶۳ .
- Pereira, F., Spitzberg, B., & Matos, M. (۲۰۱۶). Cyber-harassment victimization in Portugal: Prevalence, fear and help-seeking among adolescents. *Computers in Human Behavior*, 62, ۱۳۶-۱۴۶. doi:۱۰.۱۰۱۶/j.chb.۲۰۱۶.۰۳.۰۳۹
- Ramsey, J., Dilalla, L., & McCrary, M. (۲۰۱۰). Cyber Victimization and Depressive Symptoms in Sexual Minority College Students. *Journal of School Violence*, 15. doi:۱۰.۱۰۸۰/۱۰۳۸۸۲۲۰.۲۰۱۰.۱۱.۰۱۱۶
- Ramezani,Elham. Porebrahimi, Alireza. (۲۰۱۶) individual information security and cyber victimization of user in mass media, second international conference of management and information and communication management.Tehran.Iran.(in Persian)
- Rismanchi, Nahid (۲۰۱۶) sociological study of effect of victimization (traditional and cyber) as pressure resource on deviance.MA thesis, university of Mazandaran.
- Rountree, P. W. (۱۹۹۸). A Reexamination of the Crime-Fear Linkage. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 35(۳), ۳۴۱-۳۷۲. doi:۱۰.۱۱۷۷/۰۰۲۲۴۲۷۸۹۸۰۳۰۰۳۰۰۰
- Schoolcraft, K. (۲۰۱۰). Cyber victimization: An examination of routine activities and self-control theory as indicators of online victimization .
- Shoham, S. G., Knepper, P., & Kett, M. (۲۰۱۰). *nternational Handbook of Victimology (1st ed.)*: Routledge.

- Truman, J. (۲۰۰۷). *Fear Of Crime And Perceived Risk Of Victimization Among College Students*. (Master of Arts). University of Central Florida, Retrieved from <http://purl.fcla.edu/fcla/etd/CFE۰۰۰۱۶۲۲>
- Vale, M., Pereira, F., & Gonçalves, M., Matos, M. (۲۰۱۸). Cyber-aggression in adolescence and internet parenting styles: A study with victims, perpetrators and victim-perpetrators. *Children and Youth Services Review*, 93, ۸۸-۹۹. doi:۱۰.۱۰۱۶/j.chilyouth.۲۰۱۸.۰۶.۰۲۱
- Williams, Frank P. Marilyn D. McShane. (۲۰۰۹) *Criminological Theory*, translated by Alireza malek mohamadi, Tehran, Mizan press. (in Persian)
- Yu, S. (۲۰۱۴). Fear of Cyber Crime among College Students in the United States: An Exploratory Study. *International Journal of Cyber Criminology*, 8, ۳۶ .
- Jabari, Fahimeh. (۲۰۱۶) the detection and ranking of effective factors on cyber victimization(case study: MA students of benefit university in Mazandaran), MA thesis, Nima university. (in Persian)

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی